

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Häkkinen, Teemu; Tilli, Jouni; Kaarkoski, Miina

Title: Maanpuolustustahto on politiikkaa

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Häkkinen, T., Tilli, J., & Kaarkoski, M. (2017, 17.3.2017). Maanpuolustustahto on politiikkaa. Poliitikasta. <http://politiikasta.fi/maanpuolustustahto-on-politiikkaa/>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Maanpuolustustahto on politiikkaa

17.3.2017

17.3.2017 [politiikasta](#) [Artikkelit](#), [Jouni Tilli](#), [Miina Kaarkoski](#), [Teemu Häkkinen](#) 0

Kuva: Juhani Kandelin / Tasavallan presidentin kanslia

Maanpuolustustahto on käsite, jonka merkityksistä käydään jatkuvaa kamppailua. Miten käsitteellä edistetään mitä erilaisimpia poliittisia vaatimuksia?

Valtioneuvoston laatima puolustuselonteko kirvoitti pitkän debatin maanpuolustuksen tilasta ja selonteon sisällöstä eduskunnan [lähetekeskustelussa](#) keskiviikkona 8. maaliskuuta 2017. Monituntisessa keskustelussa pidettiin kaikkiaan 96 puheenvuoroa.

Tällä kertaa erityisesti maanpuolustustahto nousi eduskunnassa keskiöön, kun kansanedustajat pohtivat yhteiskunnan asenneilmapiirin ja kokonaistilanteen merkitystä maanpuolustuksen näkökulmasta. Lähes jokaisesta puolueesta tartuttiin joko suoraan maanpuolustustahdon tilaan tai epäsuorasti siihen liittyviin teemoihin.

Mitä varsinaisesti on tai tarkoittaa maanpuolustustahto?

Mutta mitä varsinaisesti on tai tarkoittaa maanpuolustustahto? Aiheesta Maanpuolustuskorkeakoulussa vuonna 2015 väitellyt **Risto Sinkko** [toteaa](#), että usein arkikielessä maanpuolustustahdon käsite nojaa arvioon siitä, että jokainen keskusteluun osallistuva tietää, mistä puhutaan.

Tällöin viitataan usein Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan (MTS) [mielipidekyselyyn](#), jossa tiedustellaan, tulisiko suomalaisten puolustautua aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta.

Myöntävästi kysymykseen vastasi vuoden 2016 lopussa koko väestöstä 71 prosenttia, kun taas vuosi sitten vastaava luku oli 78 prosenttia. Naisista tätä mieltä oli 64 prosenttia, vuonna

2015 73 prosenttia. Miehistä myöntävästi vastaa 79 prosenttia, kun taas viime vuonna vastaava luku oli 84 prosenttia. Kielteisesti vastaa viidennes, heitä on miehiä 16 ja naisia 25 prosenttia. Ikäluokittain katsottuna eniten kielteisesti vastaavia on 25–34-vuotiaissa, 31 prosenttia.

Sinkko toteaa, että maanpuolustustahdon käsite on myös sosiaalinen konstruktio, joka on rakentunut samalla tavoin kuin muutkin yhteiskunnallisen todellisuuden ilmiöt. Näin ollen se on aikaan sidottu, ja tämän vuoksi se elää jatkuvasti.

Toisin sanoen maanpuolustustahto muuttuu samalla, kun yhteiskunta muuttuu. Tästä näkökulmasta käsite on hyvä ilmapuntari vallitsevalle yleiselle näkemykselle siitä, onko yhteiskunta nimeltä Suomi puolustamisen arvoinen – tarvittaessa aseellisesti ja jopa kuolemaan saakka.

Maanpuolustustahtoa voidaankin luonnehtia saksalaisen käsitehistorioitsijan **Reinhart Koselleckin** termillä poliittinen avainkäsite. Sillä siis on huomattavaa merkitystä poliittisessa järjestelmässä, ja sen sisällö(i)stä käydään jatkuvaa kamppailua.

Muun muassa tasavallan presidentti **Sauli Niinistö** on [painottanut](#) maanpuolustustahdon tärkeyttä Suomen sotilaalliselle puolustukselle. Hänen mukaansa maanpuolustustahto ”ei ole vain vanhakantaista retoriikkaa” arvaamattomaksi muuttuneessa ajassa. Toteama korostaa edelleen maanpuolustustahdon ajankohtaisuutta.

Tulkinnat siitä, mistä maanpuolustustahto kumpuaa tai miten sitä voidaan edistää, ovat jo itsessään usein ristiriitaisia.

Mielestämme on niin historiallisesti, poliittisesti kuin eettisesti tärkeää analysoida, miten maanpuolustustahdon käsitteellä edistetään mitä erilaisimpia poliittisia vaatimuksia. On myös kiinnostavaa, että tulkinnat siitä, mistä maanpuolustustahto oikein kumpuaa tai miten sitä voidaan edistää, ovat jo itsessään varsin usein ristiriitaisia.

Yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus maanpuolustustahdon edellytyksenä?

Eduskunnassa naistenpäivänä 2017 käyty debatti alleviivaa näkemystämme siitä, että maanpuolustustahtoon liitettävä politiikka on mitä relevantein aihe. Suomalaisen yhteiskunnan tilaa on enenevissä määrin tarkasteltu nimenomaan resilienssin eli kriisinsietokyvyn näkökulmasta. Maanpuolustustahto puolestaan luetaan keskeiseksi osaksi henkistä kriisinsietokykyä.

Jo yhden lähete keskustelun tarkastelu osoittaa, että maanpuolustustyön ja puolustusvoimien resurssien lisäksi käsitteen avulla käydään keskustelua perustavanlaatuisista teemoista kuten eriarvoistumisesta – ja ylipäätään yhteiskunnan tilasta.

Maanpuolustustahto puolestaan luetaan keskeiseksi osaksi henkistä kriisinsietokykyä.

Esimerkiksi perussuomalaisten kansanedustaja **Olli Immonen** huomautti, että juuri naistenpäivä oli hyvä tilaisuus keskustella naisten osallistumisesta maanpuolustustehtäviin.

Immonen oli huolissaan naisten maanpuolustustahdon laskusta. Keinoja ”naisten maanpuolustustahdon ja puolustustoimintaan osallistumisen lujittamiseksi” tarvittiin.

Immonen ehdotti kutsuntakirjeen lähettämistä kaikille kutsuntaikäisille naisille. Eikä Immonen ollut ainoa kansanedustaja, joka tarttui naistenpäivänä sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Myös vihreiden ryhmäpuheenvuorossa **Krista Mikkonen** peräänkuulutti naisten osallistumista kutsuntoihin ja esitti sen tapana vahvistaa maanpuolustustahtoa.

Lisäksi Immonen – ja hänen mukaansa myös perussuomalainen puolue – näki, että ”puolustusjärjestelmämme opetuksen sisällyttäminen osaksi toisen asteen koulutusta” olisi hyvä tapa lisätä ”maanpuolustustietoisuutta”.

Toisin sanoen suomalaisen (alue)puolustusjärjestelmän perusteet tulisi Immosen mielestä ottaa osaksi lukioiden ja ammattikoulujen opetussuunnitelmia. Perinteisesti kyseiset asiat on opetettu varusmiespalveluksen alkupuolella.

Immosen retoriikassa on mielenkiintoisia kaikuja 1920- ja 1930-luvun militantin oikeiston pyrkimyksistä militarisoida nuoriso: yhteiskunta on ikään kuin varuskunta. ”Jokainen suomalainen on maanpuolustaja”, kuten presidentti Niinistökin [on sanonut](#).

Uhkapuhe on tehokas keino vaatia lisää resursseja.

Tällainen retoriikka tukee käsitystä siitä, että Suomi on uhkien ympäröimä ja läpäisemä. Uhkapuhe puolestaan on tehokas keino vaatia lisää resursseja, kuten esimerkiksi asehankintoja ja viranomaisten toimintavalmiuksia – jopa perusoikeuksien kustannuksella.

Historian havinaa oli myös keskustan **Hannu Hoskosen** puheenvuorossa. Hän peräänkuulutti, että ilman ”tahtoa puolustaa tämän valtakunnan aluetta ja koskemattomuutta” Suomi olisi nykyistä paljon huonommassa tilanteessa.

Hoskonen iloitsikin siitä, että ”jokainen suomalainen näkee erittäin suurena asiana, että isänmaa säilyy itsenäisenä, koskemattomana eikä Suomen kautta tehdä minkäänäköisiä invaasioita esimerkiksi naapureidemme kimppuun”. Esimerkiksi syksyllä 1940 solmitun Suomen ja Saksan välisen kauttakulkusopimuksen kaltaiset järjestelyt eivät siis saa toistua.

Kiinnostavaa on myös Immosen ja Hoskosen erilainen tulkinta siitä, millä tolalla kansalaisten maanpuolustustahto oikein on.

Maanpuolustustahto liitetään yhteiskunnan eriarvoistumiseen.

Toinen kiehtova aihe oli maanpuolustustahdon liittäminen yhteiskunnan eriarvoistumiseen. Niin oikeisto- kuin vasemmistopoliitikot painottivat, että sosiaalinen yhtenäisyys vaikuttaa olennaisesti maanpuolustustahtoon.

Esimerkiksi vasemmistoliiton **Markus Mustajärvi** huomautti seuraavasti:

”Minä muistan aina sen, kun olin kertausharjoituksissa, ja sen kertausharjoituksen johtaja sanoi koko porukan kuullen, että parasta maanpuolustusta on hyvin hoidettu sosiaalipolitiikka eli se, että tämä maa on semmoinen, että mahdollisimman moni kokee tämän puolustamisen

arvoiseksi, että se jää tuleville sukupolville vähintään yhtä hyvässä kunnossa, mitä se on tänä päivänä.”

Keskustan **Seppo Kääriäinen** oli yhtä mieltä Mustajärven kanssa. Hän määritteli, että maanpuolustustahto pysyy korkealla, mikäli kansalaiset kokevat Suomen puolustamisen arvoiseksi. Tämän puolestaan takaa ”oikeudenmukainen politiikka, ei paraskaan juhlapuhe”, Kääriäinen julisti.

Samalla kannalla, joskin varovaisemmin sanankääntein, olivat esimerkiksi ruotsalaisen kansanpuolueen **Anders Adlercreutz** ja kokoomuksen **Timo Heinonen**. Adlercreutz huomautti ”yhtenäisen kansakunnan, jossa jokainen kokee olevansa osallinen siitä” lisäävän maanpuolustustahtoa ja syrjäytymisen taas heikentävän sitä. Syrjäytymisen vastainen työ on siis osa maanpuolustustahdon rakentamista.

Heinonen puolestaan pohdiskeli syitä maanpuolustustahdon laskulle. Jos ”kaikki eivät kokisikaan tätä maata puolustamisen arvoiseksi” on Heinosen mielestä ”isompi huoli meille kaikille”.

Rakentuuko ”maanpuolustustahdosta” puoluerajat ylittävä siltä sosiaalipoliittisissa kysymyksissä?

Yksimielisyys tässä on merkillepantavaa, sillä oikealla ja vasemmalla ollaan perinteisesti oltu eri kannalla siitä, mistä eriarvoisuus johtuu, mitä asialle pitäisi tehdä ja mitä sillä oikeastaan tarkoitetaan.

Rakentuuko ”maanpuolustustahdosta” puoluerajat ylittävä siltä sosiaalipoliittisissa kysymyksissä vai syvenevätkö poterot juhlapuheiden jälkeen entisestään?

Mitä maanpuolustustahdolla tahdotaan?

Haluamme tuoda tutkimuksessamme esiin, että maanpuolustustahto on mitä suurimmassa määrin politiikkaa. Sen avulla voidaan muun muassa politisoida yhteiskunnassa tapahtuvaa resurssien jakoa.

Tähän liittyvät esimerkiksi kysymykset varuskuntarakenteen tarpeenmukaisuudesta ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen tukemisesta, joita **Mikko Savola** (kesk.), **Kimmo Kivelä** (ps.) sekä **Lea Mäkipää** (ps.) nostivat esiin.

Mistä kaikesta käsitteen tiimoilta käydään keskustelua, kenen ja mitä intressejä sillä ajetaan?

Naisten osallistuminen kutsuntoihin puolestaan on esimerkki pyrkimyksestä nostaa maanpuolustustahdon määrää laajentamalla siihen sitoutuneiden (ja sitoutettavien) ihmisten joukkoa. Toisaalta Mustajärvi toi esiin, että maanpuolustustahto ei suinkaan tarkoita pelkästään aseellista toimintaa.

Herääkin kysymys, mille kaikille yleisöille maanpuolustustahdosta puhuminen on suunnattu. Edistääkö maanpuolustustahdosta puhuminen Suomen turvallisuustilannetta vai kasvattaako se itse asiassa maan sisäisiä jännitteitä? Mistä kaikesta käsitteen tiimoilta käydään keskustelua, kenen ja mitä intressejä sillä ajetaan?

Ja lopulta: mistä oikeastaan puhutaan, kun puhutaan maanpuolustustahdosta?

Koneen Säätiön rahoittama kaksivuotinen hanke *Maanpuolustustahto politiikan välineenä Suomessa, Ruotsissa ja Itävallassa. Vertaileva tarkastelu 1939–2017* alkaa vuoden 2018 alusta Jyväskylän yliopistossa.

FT Teemu Häkkinen on tutkijatohtori Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksella. YTT Jouni Tilli on tutkijatohtori Helsingin yliopiston tutkijakollegiumissa. FT Miina Kaarkoski on tutkijatohtori Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksella.